

**OMGEWINGSINVLOEDSTUDIE PROSES VIR DIE VOORGESTELDE
MATIMBA – WITKOP TRANSMISSIELYN PROJEK**

OPENBARE DEELNAME PROSES

OPENBARE VERGADERING

26 FEBRUARIE 2002

14:00

PIETERSBURG KLUB, BOLTON SAAL, PIETERSBURG

VOORLOPIGE NOTULE

NOTE

We request you to verify whether your comments were captured correctly.

Kindly notify Ms. Ingrid Snyman within fourteen (14) days of receipt of this document if any of your comments are not portrayed correctly or if you would like to provide the consultants with additional inputs regarding the proposed project. You are welcome to make changes directly on the document and fax it to Bohlweki Environmental at (011) 805 0226.

For more information on the project and progress you are welcome to contact the public participation consultants.

NOTA

Ons versoek u om die notule na te gaan om te verseker dat u kommentaar korrek genotuleer is.

Verwittig Me. Ingrid Snyman asb. binne veertien (14) dae na ontvangs van die dokument indien daar foute in die voorlopige notule is, of indien u verdere insette aan die konsultante rakende die voorgestelde projek wil verskaf. U is welkom om veranderinge op die dokument aan te bring en aan Bohlweki Environmental te faks by (011) 805 0226.

U is welkom om die openbare deelname konsultante te kontak vir enige verdere navrae aangaande die projek

**OMGEWINGSINVLOEDSTUDIE PROSES VIR DIE VOORGESTELDE MATIMBA –
WITKOP TRANSMISSIELYN PROJEK:**

OPENBARE DEELNAME PROSES

OPENBARE VERGADERING

26 FEBRUARIE 2002

14:00

PIETERSBURG KLUB, BOLTON SAAL, PIETERSBURG

VOORLOPIGE NOTULE¹

1. VERWELKOMING

Mnr. J. van Staden van Bohlweki Environmental open die vergadering om 14:25. Hy verwelkom die deelnemers namens Bohlweki en Eskom. Hy stel homself, Me. Jo-Anne Thomas, Me. Ingrid Snyman en Mnr. Gift Magangane van Bohlweki Environmental voor. Vervolgens word Me. Carol Streaton en Mnr. Chris Vuso van Eskom voorgestel.

Mnr. Van Staden verduidelik dat die teenwoordige lede se belange tydens die vergadering bespreek gaan word en versoek hulle dus om hul insette te lewer.

Daar word besluit dat die vergaderingsprosedure in Afrikaans sal plaasvind. Mnr. J. van Staden gee 'n oorsig van die agenda. Geen verskonings word ontvang nie.

Die doelstellings van die vergadering is as volg:

- Om 'n oorsig oor die Omgewingsinvloedstudie proses wat vir die projek onderneem is te verskaf;
- Om die bevindinge van die voorlopige Omgewingsbestekopnameverslag te bespreek;
- Om terugvoer rakende die voorlopige Omgewingsbestekopnameverslag van die deelnemers te ontvang; en
- Om inligting oor die proses vorentoe te verskaf.

2. AGTERGROND TOT DIE VOORGESTELDE PROJEK

Mnr. J. van Staden dui aan dat daar 'n behoefte aan 'n addisionele 400 kV lyn vanaf die Matimba substasie tot die Witkop sustasie is as gevolg van die volgende redes:

- In die groter Pietersburg area is daar heelwat nuwe ontwikkelings bv. nuwe myne wat beplan word en daar is dus 'n al groter wordende behoefte aan krag in hierdie gebied. Die bestaande lyn kan nie hierdie addisionele kapasiteit hanteer nie;
- Daar is telkemale kragonderbrekings op die huidige kraglyn tussen die Matimba en Witkop substasies. Dit word onder meer deur veldbrande en die impak wat voëls op die lyn het beïnvloed. Hierdie huidige lyn moet ook gereeld afgeskakel word vir normale onderhoud wat weer eens tot kragonderbrekings lei. Die krag toevoer is dus baie onbetroubaar en indien 'n addisionele lyn gebou word kan dit die betroubaarheid van die kragvoorsiening heelwat verbeter, wat weer positiewe koste implikasies vir die gebruikers inhou.

¹ Die notule word in Afrikaans voorgelê, maar in die geval waar die spreker Engels gepraat het word dit so weergegee.

‘n Addisionele 400 kV Transmissielyn is dus werklik nodig om die kragvoorsiening en betroubaarheid van kragvoorsiening in die groter area te verbeter.

Die voorgestelde Transmissielyn strek oor ‘n afstand van 250 km vanaf die Matimba substasie (naby Ellisras) tot by die Witkop substasie (naby Pietersburg). Die servituut wat vir hierdie lyn benodig word is 55 meter. Beide die Matimba en Witkop substasies het ‘n addisionele 400 kV toevoerarea nodig waar ontwikkeling moet plaasvind om die addisionele lyn te akkommodeer. Hierdie ontwikkeling sal egter op Eskom se eiendom plaasvind. Sekere alternatiewe korridors vir hierdie Transmissielyn is geïdentifiseer en voorgestel. Die konsultante moet die mees geskikte opsies ondersoek en die studie fokus dus op hierdie korridors.

Mnr. J. van Staden verduidelik aan die hand van ‘n kaart van die studie area waar die alternatiewe belynings voorgestel word.

3. OMGEWINGSINVLOEDSTUDIE PROSES

Me. I. Snyman verduidelik dat die Omgewingsinvloedstudie (OIS) proses in twee fase onderneem word. Fase 1 is die Omgewingsbestekopname Fase wat vanaf November 2001 tot Maart 2002 strek. Die fase is nou voltooi en ‘n voorlopige Omgewingsbestekopname verslag is vir evaluering beskikbaar gestel. Kopieë van hierdie verslag is tans by die Pietersburg Stadsbiblioteek, die Lephalela Biblioteek (Ellisras), die Marken Koöperasie, die Bakenberg Stamowerheid kantore, asook by die Mogalakwena Biblioteek in Potgietersrus beskikbaar. Geïnteresseerde en Belanghebbende partye kan tot en met 14 Maart 2002 kommentaar op die voorlopige verslag lewer. Insette tot hierdie verslag sal as ‘n Addendum by die finale verslag aangeheg word.

Die doelstellings van die Omgewingsbestekopname was as volg:

- Om potensiele bio-fisiese en sosiale impakte te identifiseer;
- Om alternatiewe te identifiseer;
- Om die alternatiewe en mees geskikte korridors te ondersoek en te evalueer; en
- Om aanbevelings te maak rakende die detail studies wat tydens die OIS onderneem moet word.

Die tweede fase is die Omgewingsinvloedstudie Fase wat vanaf April 2002 tot en met Junie 2002 sal strek. Tydens hierdie fase sal in-diepte studies in die geïdentifiseerde korridors onderneem word en die openbare deelname proses sal voortgaan tot en met die einde van die proses. Finale aanbevelings rakende die projek sal dan gemaak word en in die vorm van ‘n Omgewingsinvloedstudie Verslag beskikbaar gestel word vir evaluering. Nadat hierdie fase voltooi is, sal die OIS verslag by die Nasionale Departement van Omgewingssake en Toerisme ingehandig word, waarna die departement ‘n besluit oor die projek moet neem.

4. OPENBARE DEELNAME PROSES

Me. I. Snyman verduidelik dat ‘n openbare deelname proses deur die Omgewingswetgewing vereis word en die doelstellings van so ‘n deelname proses is as volg:

- Om deursigtigheid en vertrouwe in die proses te bevorder;
- Om ‘n begrip van die projek en die gevolge daarvan oor te dra;
- Om as ‘n kommunikasie en skakelingsstruktuur tussen die Geïnteresseerde en Belanghebbende partye en die konsultante, asook Eskom te dien;
- Om as ‘n data insamelingsmeganisme vir die Sosiale Impakstudie te dien; en

- Om te help moontlike alternatiewe te identifiseer.

Die openbare deelname aktiwiteite wat tydens die Omgewingsbestekopname fase onderneem is, is as volg:

- Die samestelling van 'n databasis van die Geïnteresseerde en Belanghebbende partye in die studiekorridor by wyse van 'n aktesoek;
- Die plasing van advertensies in die plaaslike koerante met die doel om persone te versoek om betrokke te raak by die projek en om openbare deelname sessies by te woon;
- Die verspreiding van inligtingsdokumente wat agtergrond rakende die projek verskaf;
- Fokus groep vergaderings met georganiseerde groepe;
- Die samestelling van 'n verslag waarin die aspekte van belang, kommer en kommentaar vervat is en wat deel van die Omgewingsbestekopname verslag vorm; en
- Openbare terugvoer vergaderings rakende die bevindinge van die Omgewingsbestekopname verslag.

Die openbare deelname proses sal tydens die Omgewingsinvloedstudie proses hervat word en tot en met die einde van die proses voortgaan. Geïnteresseerde en Belanghebbende partye sal dus deurentyd die geleentheid gegun word om insette te lewer.

5. TERUGVOER RAKENDE DIE BEVINDINGE VAN DIE OMGEWINGSBESTEKOPNAME VERSLAG

Mnr. J. van Staden versoek die lede om die Omgewingsbestekopname verslag wat in die biblioteke beskikbaar is te gaan lees en kommentaar daarop te lewer. Hy verduidelik egter kortliks wat die aspekte is wat tydens die Omgewingsbestekopname fase ondersoek is, naamlik:

- Klimaat en atmosferiese toestande het 'n impak op die Transmissielyn, veral in terme van die betroubaarheid van kragvoorsiening van hierdie lyn. In-diepte studies rakende hierdie aspek sal tydens die OIS ondersoek word en aanbevelings sal by die ontwerp van die lyn in ag geneem word. Indien die klimaattoestande nie gunstig is nie en dit tot herhaaldelike kragonderbrekings kan lei moet alternatiewe roetes ondersoek word.
- Studies rakende die topografie fokus op die liggings van die torings en toegangspaaie wat onder meer tot erosie kan aanleiding gee. Hierdie aspek kan egter eers werklik geadresseer word wanneer die liggings van die verskillende torings gefinaliseer is.
- In terme van geologie en gronde word daar rondom die spesifieke posisies van die onderskeie torings en die toegangspaaie gefokus. In-diepte studies rakende hierdie aspek sal tydens die OIS onderneem word en sal spesifiek ondersoek instel na die stabiliteit van die grond en die fondasies wat gebou moet word.
- Die voorlopige bevindinge is dat die landboupotensiaal in die geheel nie negatief geraak sal word nie, maar dat daar egter spesifieke dele is wat wel beïnvloed kan word, byvoorbeeld areas waar spilpunte gebruik word. Die geaffekteerde areas is meestal die gedeeltes rondom die torings. Daar moet dus verdere in-diepte studies gedoen word om die impak op die algemene landboupotensiaal in die hele studiekorridor te ondersoek, sowel as die sensitiewe areas rondom die torings.
- Die Waterberg Biosfeer is in terme van die flora en fauna as 'n sensitiewe area geïdentifiseer. Daar is heelwat wild spesies, waarvan sommige skaars en bedreigde spesies is, hervestig. Bekommernisse is geopper dat sommige van die wild tydens die konstruksie proses verlore kan

gaan of selfs gevang kan word. Boonop kan 'n toename in die verkeersvloei in sekere areas ook 'n verhoogde impak op sekere spesies hê. Die Waterberg Biosfeer area het ook 'n wye verskeidenheid plantegroei en die Masebe en Moepel Farms areas is veral sensitief. Daar word beraam dat ongeveer 29 van die 30 Roodata spesies daar kan voorkom. 'n Spesialisopname sal dus in die omgewing onderneem word om die omvang van die moontlike impakte te bepaal. Op grond van die aanbevelings kan daar dan heel moontlik alternatiewe roetes en liggings vir die torings ondersoek word.

- Daar word tans in sekere areas probleme ondervind met o.a. arende en aasvoëls wat op die kraglyne sit en kortsluitings veroorsaak wat die bestaande lyn se kragtoevoer negatief beïnvloed. Voëls vlieg ook in die aarddrade vas. Daar moet gepoog word om die impakte te vermy en te minimaliseer. Die sensitiewe areas moet tydens die spesialisstudies bepaal en gekarteer word. Spesiale bestuursaspekte, wat op die aanbevelings van die spesialisstudies gebaseer is, sal geïmplementeer word.
- Die grondoppervlakwater kan tydens konstruksie deur sedimentasie en besoedeling beïnvloed word. Mitigerende maatreëls moet by die Omgewingsbestuursplan ingesluit word.

Mnr. J. van Staden dui die volgende sosiale aspekte aan wat tydens die Omgewingsbestekopname fase geïdentifiseer is en wat in-diepte ondersoek sal word tydens die volledige Omgewingsinvloedstudie:

- In terme van die grondgebruike moet die sensitiewe areas binne die korridors bepaal word. Daar is egter alreeds in die noordelike korridor areas geïdentifiseer waar gemeenskappe naby die moontlike roete woon. Spesialisstudies, sowel as konsultasie met die gemeenskappe, sal tydens die Omgewingsimpakstudie onderneem word.
- Visuele aspekte is die mees kontroversiële aspek van kraglyne. Die voorlopige bevindinge is dat die addisionele kraglyn die minste visuele impakte tot gevolg sal hê indien dit die belyning van die bestaande 400 kV kraglyn se roete volg. Die oprigting van 'n kraglyn in areas waar daar nie 'n bestaande transmissielyn is nie se visuele impak sal moontlik hoër wees. In-diepte visuele invloedstudies sal tydens die OIS onderneem word om te bepaal in watter areas daar 'n groter visuele impak verwag kan word.
- Heelwat moontlike sensitiewe argeologiese en historiese terreine is in die studie area geïdentifiseer. 'n In-diepte studie sal tydens die OIS onderneem word om die belangrikheid van hierdie terreine te bepaal. 'n Ondersoek oor die finale roete en die impak daarvan op argeologiese en historiese terreine sal ook gedoen word om sodoende aanbevelings tot die Omgewingsbestuursplan te lewer.
- Geïnteresseerde en Belanghebbende Partye het die aspek van toerisme geopper. Daar kan moontlike kort termyn impakte op toerisme aktiwiteite in die nabye omgewing van die kraglyn wees, veral tydens die konstruksie fase. Die visuele impak op 'n geproklameerde bewaringsarea kan langtermyn gevolge hê. Die Bestekopname studie het getoon dat, Korridor twee (noordelike) die mees geskikte roete in terme van toerisme is, aangesien dit nie deur die Waterberg Biosfeer gaan nie, en slegs die grense van die Masebe Natuurreservaat volg. Dit lei tot verminderde visuele impakte op bewaringsareas. Indien die kraglyn in parallel met die bestaande transmissielyn opgerig word sal dit die minste visuele impak op toerisme in Korridor Een tot gevolg hê. Daar is ook bevind dat daar 'n toename in wildsplase met toerisme aktiwiteite is. Die in-diepte studie sal ondersoek instel rakende die impak van 'n transmissielyn op die toenemende eko-toerisme bedryf.

Mnr. J. van Staden dui aan dat die Bestekopname dus bevind het dat daar 'n aantal aspekte alreeds geopper en geïdentifiseer is wat verder ondersoek moet word. Verdere in-diepte studies is nodig om die werklike impak te bepaal. Dit is dus belangrik dat die Geïnteresseerde en Belanghebbende Partye insette tot hierdie studies lewer. Kopieë van die opsomming van die verslag was in Afrikaans en Engels by die vergaderings beskikbaar. Enige addisionele geskrewe kommentaar kan aan Bohlweki Environmental gestuur word, sodat hierdie aspekte by die Omgewingsinvloedstudie proses ingesluit kan word.

Mnr. J. van Staden moedig die lede dus aan om die volledige Omgewingsbestekopname verslag wat by die onderskeie biblioteke beskikbaar is te gaan bestudeer en kommentaar daarop te lewer. Hy verduidelik dat die openbare deelname proses tot en met die voltooiing van die studies sal voortgaan. Nadat die OIS fase voltooi is, sal die lede weer kommentaar op die voorlopige OIS verslag kan lewer. Die kommentaar sal, ook soos nou, by die finale verslag ingesluit word en na die Nasionale Departement van Omgewingsake en Toerisme gestuur word sodat hulle 'n besluit oor die gewenstheid van die lyn kan neem. Hierdie besluit kan onderhewig wees aan spesifieke voorwaardes, en 'n Omgewingsbestuurplan sal ook verskaf moet word. Sodoende kan lede monitor of Eskom aan die vereistes wat deur die Departement gestel is, voldoen.

6. TEGNIESE DETAILS RAKENDE TRANSMISSIELYNE EN ESKOM SE KONSTRUKSIE AKTIWITEITE

Ms. C. Streaton of Eskom thanked the attendants for being at the meeting. She explained that it was important for Eskom to get the inputs of the role-players and to listen to the problems that they were currently experiencing with power lines on their properties. She said that she would like the farmers to highlight any of those so that she could take it up with the line servitude managers at Eskom to ensure that these problems would immediately be addressed.

Ms. C. Streaton indicated that she would explain and discuss Eskom's new management and environmental policy by sharing the latest transmission line construction process undertaken by Eskom between Arnot and Maputo. Eskom have had a lot of historical problems with their power lines, but their new policy is to mitigate any adverse impacts, and to ensure that the environmental impacts were kept to the minimum. The building of a power line is a listed activity in terms of the Environmental Conservation Act and Eskom have to undertake an Environmental Impact Assessment prior to the construction of such a line. An environmental control officer will be appointed to oversee the construction process and to ensure that the contractor is adhering to the Environmental Management Plan (EMP).

Ms. C. Streaton discussed the following with the attendants by means of a slide show:

- Access roads and construction camps;
- Tower types and foundations;
- The erection of a power line;
- Bush clearings and stringing;
- Environmental impacts on the power line and the impact of a power line on the environment;
- Agriculture and plantations; and
- Archaeology and landscaping.

Ms. C. Streaton explained that Eskom like to keep the construction of access roads to a minimum and rather use the existing infrastructure, as the construction and maintenance of these roads is very costly and creates another potential for erosion.

An independent contractor will be appointed to undertake the construction of the power line. The construction camps for a transmission line will comprise of a big area, as a large workforce will be involved. The location of the camp/s will be negotiated with the landowner. Eskom require the assistance of the individual landowners in order to ensure that the construction process is successful. Eskom, however, have certain rules that the contractors have to abide by which include the handling of waste, water usage, etc. These guidelines will be stipulated in the Environmental Management Plan and will also be included in the tender documentation, so that the contractors can include the cost of these activities in their budgets.

Ms. C. Streaton showed and explained the new cross rope suspension towers. These are visually less intrusive than the freestanding towers that were usually erected. The freestanding towers are nowadays only used on the bend points. A compact cross rope will be used where there is less space available to erect the tower, as the mast footings are closer together than the other type of towers. These towers, however, are difficult for live-line maintenance and Eskom only use these when necessary.

Ms. C. Streaton showed the attendants the type of machinery used to dig the foundations, but mentioned that, in areas where access to the tower locations was difficult, the foundations would be dug by hand. Eskom then transports the rest of the material by helicopter. The excavations at the tower locations are protected to avoid people and animals falling into these. Sometimes special measures are taken on game farms to keep animals away from the footings of the towers. The construction of the various towers will take place in the field, as these are not taken to the site already erected. In a dense area, a space will have to be cleared to actually put the tower together. Huge cranes and helicopters are used to construct these. The clearance needed to string a line is between 8-12 meters in the centre of the servitude. A pilot cable will be put over each structure and the conductors will then be pulled up. The conductors are sensitive and should not touch the ground.

Sometimes servitudes are cleared completely so that the farmers can use this area as fire breaks, but Eskom usually so not clear the entire servitude area. Indigenous grasses will be kept and a veld specialist will assist Eskom in managing the various servitudes by indicating which problem plants, that could cause a fire risk, should be removed or which should be cut down. To ensure the success of the programme, Eskom aims to integrate their management plan with the management plan of the landowners. Ms. C. Streaton showed the attendants photographs of the clearing methods used on the Arnot – Maputo line and where indigenous bush and specific trees were left underneath the lines. It was emphasised that Eskom will support the rehabilitation of the areas to its ideal habitat and will specifically try to prevent the growth of sickle bush in the Bushveld area.

Ms. C. Streaton explained the stringing methods used and indicated the type of machinery that would be used during the construction process.

The power lines have a potential environmental impact on the wildlife, as there are birds that occasionally collide with the earthwire, but fortunately not a lot of electrocutions of birds occurs. Eskom is currently undertaking research to improve the markers on the line so that these were more visible to the birds. Lights could put up in areas where a lot of birds would be flying around at night. Eskom also recently launched a project to prevent vultures and large bird species (e.g. herons and hadedas) from sitting on top of the critical areas near the insulator strings of the power line, as the birds could produce streamers that resulted in shorts. The birds are not affected, but Eskom

experiences a dip on the system that creates numerous problems for dip sensitive customers. These dips cost the country approximately R26 million per year. Another example of where the environment impacts on Eskom is in areas where the birds chew on the wires, creating a lot of damage.

In areas where light aircraft pass close to the line, or crop spraying takes place, spheres are also put on the line to make it more visible.

Where the line will cut through plantations, some trees (an area of 27,5 meters on either side of the centre line) will be trimmed to approximately 5 meters in height to allow the line to pass. Negotiations regarding these aspects will be undertaken with each landowner and the conditions will be stipulated. These servitudes in the plantations are also used as firebreaks by e.g. Sappi and Mondi.

A desktop study will be undertaken at the beginning of the EIA process in order to identify any historical and archaeological sites. A registered archaeologist will undertake an in-depth study once the tower locations have been finalised. Eskom will obtain a permit from SAHRA before construction starts and will put mitigation measures in place to prevent any possible damage to these sites.

Ms. C. Streaton outlined the methods in which roads, which were required only for construction, were rehabilitated to limit any potential erosion.

7. BESPREKINGSGELEENTHEID

- 7.1 Mnr. Mike Greyling: Plaas Hollandsdrift (Gedeelte 1) bedank Eskom vir die uitnodiging na die sessie en die bereidwilligheid wat hulle toon om die probleme (bv. hekke op plase wat nie toegemaak word nie) wat die boere tans ondervind uit die weg te ruim.
- 7.2 Daar word gevra wat die minimum woonafstand vanaf die kraglyne kan wees. Ms. C. Streaton of Eskom indicated that Eskom could erect a powerline through a town, but the biggest impacts could be anticipated through a built up area. They, therefore, usually tried to avoid these areas, as it was an expensive option if they had to buy out the affected properties. People would not be allowed to reside in the servitude area of 55 meters.
- 7.3 Daar word gevra wat die impak van transmissielyn op mense se gesondheid is. Mnr. J. van Staden verduidelik dat daar magnetiese velde rondom die kraglyne is, en daarom is daar 'n servituut area van 55 meter. Daar is egter nog nie werklike oortuigende mediese resultate dat diere of mense negatief benadeel word nie.
- 7.4 Daar word gestel dat daar bewerings is dat bulle se impotensie deur kraglyne benadeel word. Mnr. J. van Staden dui aan dat hierdie bewerings nog nie deur wetenskaplike studies bewys kon word nie. Die kraglyne is ook van so aard dat dit 'n sekere hoogte van die grond af is vir hierdie sensitiviteitsveld. Al is sulke aspekte nie bewys nie word dit dus ook in ag geneem en dit is een van die redes waarom die kraglyne so hoog is.
- 7.5 Mnr. Le Roux: Plaas Eduard (gedeelte van Hollandsdrift) dui aan dat indien daar 'n addisionele lyn langs die bestaande lyn opgerig gaan word, die impakte dus sal verdubbel. Mnr. J. van Staden dui aan dat hierdie impakte nog ondersoek moet word.
- 7.6 Mnr. Mike Greyling: Plaas Hollandsdrift (Gedeelte 1) vra hoe lank die bou van die lyn sal duur. Ms. C. Streaton dui aan dat dit ongeveer 2 jaar sal duur.
- 7.7 Mnr. Mike Greyling: Plaas Hollandsdrift (Gedeelte 1) vra wat die negatiewe impakte is wat ondersoek gaan word. Me. I. Snyman dui aan dat voorgestelde ontwikkeling negatiewe impakte

tydens die konstruksie (bv. impakte op die grondoppervlakte of plantegroei) en/of tydens die operasionele fase (bv. op die voëllewe) kan veroorsaak. Daar kan dus heelwat negatiewe impakte wees, maar die positiewe impakte moet ook in ag geneem word. Daar word egter gepoog om die negatiewe impakte tot die minimum te beperk en om 'n balans te vind tussen wat die mees sosiale, tegniese, en ekonomies haalbaarste opsie is.

- 7.8 Mnr. Chris Smit: Plaas Hollandsdrift (Gedeelte 28) dui aan dat hy nie nog addisionele kraglyne deur sy plaas wil hê nie. Hierdie stelling word deur Mnr. Mike Greyling: Plaas Hollandsdrift (Gedeelte 1), Mnr. Peter Mockford: Mockford Farms en Mnr. J. Le Roux: Plaas Eduard (gedeelte van Hollandsdrift) ondersteun. Ms. C. Streaton indicated that Eskom would review the study area around the Witkop Substation and would widen the study area to investigate possible alternatives. The inputs of the landowners are needed in this regard. Mnr. J. van Staden versoek die lede om enige voorstelle in hierdie verband aan die konsultante voor te lê.
- 7.9 Mnr. J. Le Roux: Plaas Eduard (gedeelte van Hollandsdrift) wil weet wat die doel van die addisionele 400 kV lyn is. Mnr. J. van Staden verduidelik dat die bestaande 400 kV Transmissielyn 'n groot area in die Noordelike Provinsie van krag voorsien, maar dat daar heelwat ontwikkeling plaasvind en die aanvraag na meer krag al hoe dringender word. Die bestaande lyn sal dus in die nabye toekoms nie genoeg kapasiteit hê om die area van krag te voorsien nie. Eskom poog ook om die betroubaarheid van die kragvoorsiening in die area te verbeter.
- 7.10 Daar word gevra of die bestaande 400 kV Transmissielyn nog kragdrade kan bykry om sodoende die addisionele krag te voorsien. Mnr. J. van Staden dui aan dat dit nie moontlik is nie. 'n Bestaande 270 kV kraglyn kan byvoorbeeld ook nie na 'n 400 kV lyn opgegradeer word nie. Eskom het twee kraglyne nodig om aan die behoeftes te voldoen en om meer betroubare kragvoorsiening te verskaf. Ms. C. Streaton explained that Eskom did not often have situations where all the towers were down, but they experienced huge problems in Natal last year when there was snow on the mountains. All three lines were down at the same time and it caused major problems in Natal. The same happened in the Western Cape. The possibility of a line going down is more if the line has a lot of strain on it. Eskom cannot keep drawing an unlimited amount of power through one line to the Northern Province and would like to avoid the same power cuts occurring in the Northern Province. The existing line is almost at capacity and Eskom need to erect another line to upgrade the network in the Northern Province. Ms. C. Streaton added that Eskom do not receive money from government to build new power lines, but have to borrow money to build these lines. As it was a costly exercise they would not spend these huge amounts if they did not really need another power line.
- 7.11 Mnr. Mike Greyling: Plaas Hollandsdrift (Gedeelte 1) wil weet of die groot aantal kragopwekkers wat in vroeër jare gebou is wel nou in gebruik is. Ms. C. Streaton said that some of those power stations which became uneconomical are not in use, because the latest power stations are more economical to operate and have cleaner emissions. In some cases the emissions from the old power stations became problematic and they were decommissioned. The Matimba power station is quite new and has highly specialised technology.
- 7.12 Mnr. Mike Greyling: Plaas Hollandsdrift (Gedeelte 1) noem dat daar sprake van windopwekkers in die Wes-Kaap is. Hy wil weet wat die moontlikheid is dat hierdie metode geïmplementeer word. Mnr. J. van Staden dui aan dat daar heelwat kragopwekking metodes ondersoek word, maar hierdie aspekte is nog nie gefinaliseer nie.
- 7.13 Daar word gevra of die konsultante tydens die OIS die onderskeie plase sal besoek om ondersoek in te stel na die probleme wat op grondvlak ervaar word. Mnr. J. van Staden sê dat die areas wat as probleemareas geïdentifiseer is wel besoek sal word. Indien die lede alteratiewe roetes voorstel sal

hierdie ook ondersoek moet word. Ms. C. Streaton said that these requests should be indicated on the comment sheets provided.

- 7.14 Mnr. J. Le Roux: Plaas Eduard (gedeelte van Hollandsdrift) vra wat die stappe is wat gevolg gaan word indien die grondeienaars nie toestem dat 'n addisionele kraglyn op hul grond gebou word nie. Ms. C. Streaton explained that an Eskom negotiator would visit all the property owners once the final route had been determined to come to an agreement with each of the property owners regarding the line. If some property owners suggested alternative routes, the negotiation process would restart in the surrounding areas to determine the alignment, as the line had to be kept as straight as possible. If one individual refuses that the line crosses his/her property, then Eskom could go through a drawn out expropriation process. Eskom would need the permission of the National Electricity Regulator (NER) to expropriate a certain property. The NER would require evidence from Eskom that an alternative route cannot be followed. The property owner would also have to provide reasons for refusing the line to cross the property. If the NER decide that an alternative route would not be viable, they would allow Eskom to undergo an expropriation process by means of a court application. Eskom, however, do not like to take this route, and only uses it as the last resort.
- 7.15 Daar word gevra of die grondeienaars besoek sal word wanneer die roete gefinaliseer is. Mnr. J. van Staden sê dat onderhandelings met elke geaffekteerde grondeienaar aangeknoop sal word rakende die servituut. Me. I. Snyman voeg ook by dat die grondeienaars ook in die toekoms as deel van die openbare deelname proses gekonsulteer (tot en met einde Junie 2002) sal word. Indien enige grondeienaars wil hê dat die konsultante spesifieke aspekte op hul plase moet ondersoek, moet hulle dit onder die aandag van Bohlweki Environmental bring.
- 7.16 Daar word gevra wat Eskom vir die servituut sal betaal. Ms. C. Streaton indicated that Eskom pay 100% of the land value.

8. AFSLUITING

Mnr. J. van Staden bedank die teenwoordige lede vir die tyd wat hulle afgestaan het om die vergadering by te woon en vir die insette wat gelewer is.

Die vergadering word om 15:45 gesluit.

9. BYWONINGSREGISTER

NAAM	VERTEENWOORDIGING	TEL	FAKS / E-POS	POSADRES
Mnr. Cornelius van den Berg	Northern Province Department of Environmental Affairs	015-276 4763 082 739 1111	015-276 4763 vandenberge@freemail.absa.co.za	Posbus 280 Haenertsburg, 0730
Mnr. Mike Greyling	Plaas Hollandsdrift – Gedeelte 1: Eienaar	015-295 7717 082 872 4148	015-295 7717	Posbus 666 Pietersburg, 0700
Mnr. J. le Roux	Plaas Eduard: Gedeelte van Hollandsdrift: Eienaar	015-295 7945 083 627 4818	015-295 7945 jjlc@mweb.co.za	Posbus 2192 Pietersburg, 0700
Mnr. J. van Waveren	Grondeienaar: Alpher Saal (Zandrivier)	015-293 0208 083 229 9235	015-293 223?	Posbus 32 Ladanna, 0704

NAAM	VERTEENWOOR- DIGING	TEL	FAKS / E-POS	POSADRES
Mnr. C.A. Smit	Plaas Hollandsdrift Gedeelte 28: Eienaar	015-295 7761	-	Posbus 1533 Pietersburg, 0700
Mnr. Peter Mockford	Mockford Farms: Eienaar	015-225 7094 082 802 3762	015-2257094 mockford@cybertrade.co.za	Posbus 76 Pietersburg, 0700
Mnr. Anton van Well	Northern Province Department of Environmental Affairs	015-295 9300 082 872 5258	015-295 5819 vanwella@finptb.norprov.go v.za	Posbus 217 Pietersburg, 0700
Mnr. Gerhard Swan	Rambi Investment: Plaas Hollandsdrift Gedeelte 29: Eienaar	015-291 3608 082 884 0299	015-291 1221	Posbus 2214 Pietersburg, 0700
Mnr. Wynand Krone	Pest-Ex	015-293 0560 082 923 7837	015-293 1906	Posbus 498 Ladanna, 0704
Mnr. Chris Vuso	Eskom	011-800 2201 083 633 1550	011-800 3917 chris.vuso@eskom.co.za	Posbus 161 Strubenvallei, 1735
Me. Carol Streaton	Eskom	011-800 5411	011-800 3917 carol.streaton@eskom.co.za	-
Me. Jo-Anne Thomas	Bohlweki Environmental	011-805 0250	011-805 0226 bohlweki@pixie.co.za	Posbus 11784 Vorna Valley Midrand, 1686
Mnr. Joggie van Staden	Bohlweki Environmental	011-805 0250	011-805 0226 bohlweki@pixie.co.za	Posbus 11784 Vorna Valley Midrand, 1686
Me. Ingrid Snyman	Bohlweki Environmental	011-805 0250 012-991 7947	011-805 0226 ingrids@mweb.co.za	Posbus 11784 Vorna Valley Midrand, 1686
Mnr. Gift Magangane	Bohlweki Environmental	011-805 0250	011-805 0226 bohlweki@pixie.co.za	Posbus 11784 Vorna Valley Midrand, 1686